

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. — Előfizetési díj helyben : július—decemberi folyamra azaz : hat hónapra 1 pft. Házhoz küldve 1 ft. 30 kr. p. p. — Postán elküldve minden egyéb költség nélkül : július—decemberi folyamra azaz : hat hónapra 1 ft. 30 kr. pp. — Az előfizetési díj az alulírt kiadókhöz bérmentve utasítandó. — Landerer és Heckenast, kiadók (Egyetem-utca 4. sz. a.).

Omer basa főhadiszállása Sumlán.

Mig a harc a Duna mentében egy év óta javában folyt, addig a török fővezér, biztosabb átpillantás végett, távolabb a harctértől, rendesen Sumla városából intézte parancsait, örvendve azok sikerének s katonái vitézségének, melly még nem csalta meg. Hogy Omer basa eddigi hadi intézkedése, seregének felállítása Viddintől a Feketetengerig s egyes működései helyesek voltak, hogy vezéri tehetsége kétségbe vonhatlan, bebizonyítá az idő s elismerik Európa legnevezetesebb katonai tekintélyei.

Régóta hasonlítgatják a háborút a sakkjátékhoz. S úgy tartják, hogy két sakkozó között rendesen az bir tulnyomó játzóí tehetséggel, a ki a játék menetének vezérletét mintegy kivivja, kényszerítve ellenfelét, hogy mozgásait kövesse, azok szerinti intézkedjék. Ez áll két hadvezérről is. S az aldunai háboruban ama vezetői szerepet kétségkívül Omer basa viselé s nem a muszka fővezér Gortsakoff herczeg.

Egész eddigi hadműködése bizonyítja azt is, hogy igen megtudja itélni, mire képes a török, mire a muszka katona, s

kinek mi az erősebb, mi a gyöngébb oldala. Mellőzé a nagy csatákat s inkább kereste azt a harczolási módot, melyben a török erős. Tudja, hogy az ozmán katona kitünő az apró csatározásban (Plänkeln), míg a gépszerű muszka megbecsülhetetlen ott, hol nagyobb tömegekkel kell dolgozni, azonban csatározásokban, a kozákok kivételével, keveset ér. Tudja hogy a török katona nagy ügyességgel tudja védeni a falakat és sáncokat, míg az orosz számos ízben bebizonyítja az illy helyek ostromlása körüli gyámoltalanságát. S ezen tulajdonságok tekintetbe vételével intézte Omer basa működéseit. Szakadatlan apró háborut folytatott, s mihelyt nagyobb tömegekkel találkozott, azonnal vagy körülsáncoltatta seregeit, vagy erős várakba vonta vissza őket. Beváró állásából semmi sem vala őt képes kicsalni. Azalatt a kis háboruzás elfárasztotta a muszkákat s ezer meg ezer emberöket küldé a más világra.

Mind ezt, mint mondók, sumlai középpontjából nyugottan intézte a török fővezér, hol készen volt azon esetre, ha a muszkák a Balkán hegységen akarnának áttörni, ezek illendő fogadására.

Ujra bebizonyult tehát, mit már régebben is említének a hir hangjai, hogy Omer basa személyes tulajdonságainál fogva nem mindennapi ember. Az európai szokásoknak, gondolkozási s cselekvési módoknak nem hódol ugyan föltétlenül, de nem is elfogult azok jó oldalai iránt. Annyi bizonyos, hogy ha idegeneket alkalmaz seregében, ezt nem szivbeli hajlamból, hanem kénytelenségből teszi. A törökök dicsért jó tulajdonságai: a hűség, nyíltság és önzetlenség, teljesen megvannak benne. Háza, mellynek rajzát mai számunk adja, egyszerű s belül európai módon, nem törökösen van elrendezve. A bort pedig, mellyet a török próféta tilt, minden tartózkodás nélkül megissza. Újabb időkben felhagyott a háremmel is, s egyetlenegy nővel él (ki erdélyi születésű). Neje az európai nők minden szabadságával bir s mint mondják, nem csekély miveltésű. Nem régiben egy harcz indulót közöltek a lapok (Omer basa indulója), mellynek zenéjét neje szerzette.

Rajzunk azon perczen tünteti fel a török fővezér hadiszállását, midőn épen egy angol tábornok jön hozzá látogatóba leányával együtt.

Hova vezet a részegeskedés ?

(Beszély.)

I.

Olvasóimat N. megye egyik kisdud palócz falujába vezetem.

A falu házai tisztasága, bár azok igen egyszerűek, mutatja, hogy női szerények és munkások.

Jelenleg az egyenes utcza, melly az egyház előtt tisztán és szélesen terül, zöld füvel, fákkal és virágokkal van behintve; a fák között itt ott kisdud oltárka látszik szines kendőkkel, szalagokkal felékesítve, közbül láthatni egyegy feszület mellett a szenvedő szent anya, Veronika és Magdolna képeit. Az utcza olly néma csendes, mintha az éjféli órája volna, pedig fényes nap világítja az oltárokon levő szent képeket és gloriát von sugaraiból a szenvedő arcok fölé.

E csendet csak az orgona méla hangjai, vagy a pacsirta hangos dala szakítja meg koronkint.

Elhallgatnak végre e szent hangok is, a harangok öszvesirnak; az egyszerű egyház ajtaja megnyílik s elől ösz öreg lelkész lép ki, utána a falu tisztesarczu öregei, s ezek után mintha az ég nyílt volna meg, és angyalait bocsatáná ki, olly ifjan, szépen, szemérmesen jönnek a helység leányai, csak szárnyak kellenének, hogy mint gerlek repüljenek.

E nap az ő ünnepök. Minden palócz leány dobogó szívvél várja az „urnapját“; e napért fárad egész télen tavaszon a férjhezmenendő hajadon, hogy ekkor minden, a mi rajta leend, tiszta uj legyen; mert hitök szerint csak ugy jó a kérő a házhoz.

Illyenkor aztán repülnek a fehér szoknyingek, fehér kötény, királyszerű szalaggal felékesítve, kopogó piros csizma, magas sarokkal, térdigérő haj, szines hajfonóval s tövébe nagy bokro-

zóval ékesíti a főkét, arany vagy ezüst kláris, szalag csokrokkal. Olly jól áll e tarka öltözet hajnal piros arcukhoz e fiatal, ugyszólva még gyermek-leányoknak! Valóban szép menet, de mint gyémánt kiválik az üvegből, olly igen feltünik a szép Gergely Veron a lányseregéből; az ő ruhája a legegyszerűbb, mégis legszebb, olly áhíttatosan megy a menet közt, se jobbra se balra nem tekint, csak előre, még is legtöbb legény szeme akad meg rajta, még a Kis Pistáé is a falu legderékebb legényéé.

Legszebb bokrétája is van a kalapja mellett, mellyre olly büszke, mintha mindenkinek tudni kellene, hogy azt a szép Veronka kezei kötözték, s annak csillag szemei nyugodtak rajta.

Könnyű Veronnak szép bokrétát kötni, mikor a kastélyból kapja a virágot — sugák az irigy nyelvek.

Pedig csak rágalmazás, mert a legféhérebb fal alatt, a legszebb virágos kert van, a Veron kertje, onnan került a bokréta. Igaz hogy Veron sok jóban részesül; a kastély asszonya kereszt anyja, ott tanult a kis leány írni, olvasni, ott tanulta meg a csinos elrendezést, a mi az ő házokat a többi tiszta házak felett is kitüntette. Agg anyja sem segíthet neki semmi dolgában, még is az ő karcsu derekán áll legjobban a pruszlik, az ő kendője van legszebben kivarrva.

Hej! szerette volna Pista azt a karcsu derekat megölelni; de nem volt szabad. Hasztalan kacsingat most is a tejfehér arcra, a hosszú árnyas szempillák szüntelen a könyv betűire zárják a szende kék szemeket. A mise végezténél pedig nem áll meg pletykát hajtani a szomszédok előtt, csak a szép „Dicsértessék“ hangzik ajkain és tovább halad keresztanyja után, piros kis imakönyvecskéjét vive hónya alatt. Pista csak távolról követi, de a mint a kastély asszonya a köfal-kerítés megé halad, még is meglissítja Veron lépteit. — Hiába, a szerelemnek nem lehet parancsolni.

— Hadd érjen el ha akar szegény, hogy ne fáradt már eddig hiába — gondolá a kis leány.

— Hej Veron, látom én már, más kére vársz, hogy egészen ujba öltözzél — sohajtá a lihegő legény — pedig tudod hogy apám uram nem házasít még meg az idén.

— Ugyan mért beszél már olyakat? — mondá szerelmesen Veron.

— Hát, hogy ne beszélnek, mikor még csak reám sem néztél a mai nap.

— Hiszen csak nem bámulhatok kedre az egész világ látára. Aztán anyámasszony haragudott, hogy mért jár Barna Petivel, azzal az iszákos verekedő legénnyel, azt mondják: a ki kovácsot szeret, kormos annak az arcza, — tudja, én nem haragszom kedre, hiszen — s a tévedező szem egy perczig a bokrétán pihent meg. Pista elérté e czélzást és levéve kalapját mondá:

— Az igaz az én bokrétám legszebb a faluban, de a legtakarosabb is az a ki adta: az én szeretöm.

Veron arcza felpirult, s alig hallhatólag susogá:

— Ugyan hogy tud már az egész világ hallatára illyeket beszélni.

— Hát ugyan mért ne? Hadd tudja a világ, hogy szeretlek. Vétek az? Aztán ha az volna is, még is szeretnélek Veron, ha a más világon kellene is égnem hét esztendeig, már én nem tehetnék másként.

— Még is azt mondta Boris néne, hogy olly sokat tud beszélni a szép árendásnéval.

— Csak konkolt akarnak a mi sziveink közé vetni, azért beszélnek. Héj nem áldja meg azt a teremtő, a ki elhagyja rózsáját.

Veronnak köny, a boldogság könye szökött szemébe, aztán egyet mosolygott még kedvesére, mint bucsuzó nap, melly kibujva a felhőkből, megaranyozza az első cseppeket, mellyek áldást hintenek a szomjas földre; s elfordult, hogy a kastély dombjára felhaladjon. Az urnő megsimogatá a piros arcot, megegyengeté a göndör dús szög haját, megdicséré magaviseletéért, s így rekeszté beszédét:

— Pista is derék legény, olly szépen illetek egymáshoz, csak az isten adná, hogy ő is mindig becsületes maradna; kérd őt Veron, ha szeret megteszi, ne járjon a korcsmába, még ő fiatal, épen ebben a korban szoktak a legénykéek elromlani, mikor már érzének egy kis erőt magukban. Azt még csak nem gondolod,

hogy ha ollyanná válna, mint Peti, neki adjunk? Azért csak mindig arra kér, ne igyék, mert az ital teszi koldussá legtöbbjét a népnek, ha iszik, verekedik; ha verekedik, agyonüthet valakit, tömlöczbe viszik, s akkor aztán ott ül a szegény nő, rongyos, éhes gyermekeivel, és még csak segíteni sem akarják a gyilkos családját.

— Az isten megmenti Pistát az illy büntől, tekintetes keresztanyám!

— Azt is akarom, hogy mentse meg, mert különben nem adnám soha beleegyezésemet a házassághoz, ha ő nem lesz elég derék kérő számodra, itt a szomszéd Andris is, gondolom elég takaros legény.

— Oh Jezusom, nem kellene nekem más férj soha.

— Nem is mondom én, csak ha Pista rossz lenne.

— De Pista jó.

— Mit tatód a szádát Magdó — kiált a szobaleányra az asszony — mit lesed a szót, talán már újra pletykát akarsz csinálni?

— Nem biz én, csak dolgom volt itt. Várj nem akartál engem szeretni, megkeseritem az életedet — mondá Magdó, s kisuhant az ajtón.

— Ne légy szomorú Veron — kezdé újra az urnő — nem azért mondom én, mintha az úgy volna, csak hogy tartsd vissza őt a mennyire bírod a rosztól, mert hajlandósága van rá. És most menj leányaimhoz, már régen várnak.

Veron felvidult az úri barátok közt, kikkel már mint gyermekekkel megszokott volt játszani. Anyja dajkájok volt és mindig együtt jártatta a két úrgyermekekkel. Fel is ékítették már a „kis menyasszonyt“ mint nevezni szokták, már ruháit és fejkötőit is előszámlálták. Mikor és hogy lesz a lakodalom, mint fogják őt bucsúztatni, mint fognak sirni, és csakugyan ad- dig beszélt, míg sirni kezdett mind a három.

II.

— Veron! soha meg ne áldjon téged az Isten, ha elhagysz engem, megátkozlak, hogy még a hetedik maradékod se legyen boldog; — mondá Pista egy szombat estve a kisajtóban álló Veronnak.

— Nem átkoz engem meg soha.

— Azt hiszed nem, még akkor sem ha Andrisé leszesz?

— Nem leszek én soha az övé.

— Megkeserítette az én lelkemet már az a sok mende-monda, úgy is neki adom a fejem a bornak, ha veszni kell, legalább ne tudjam.

— No hiszen csak akkor veszt el engem igazán. Tudom, azt az a rossz Magdó verte kednek a fejébe, hogy az asszony beszélt ne hagyjam kedet a korcsmába járni, mert abból soha se válik jó. Szó a mi szó, abban igaza volt és ked mégis mindig oda-jár. Hasztalan kérem ne tegye: azt gondolja, hogy ezt előbb utóbb meg nem tudják. De Magdó tette mind ezt, mert ő nem bánja, ha iszik is, csak vegye el.

— Mert Magdó szeret engem, te pedig nem szeretsz.

— Szereti-e? Azért sütött a kocsisnak is czipót. Csak azt gondolja, akkor megjárta az áprilist, ugyan de hogy is lehetne egy rossz korhely embert szeretni?

— Nagyon uras lettél, te Veron! Hát hogy tudja a több paraszt asszony szeretni urát, a ki minden nap a korcsmában fetreng részegen.

— Bizony nem is szereti azt egy sem, azt ked legjobban tudja. Vannak nagyobb vétkek a mit meglehet bocsátani, mert véletlenül esik belé az ember, azt gondolom, de tudva vétkezni minden nap, hidje el ked, jóra való lány nem tudja arczája bőrét lehúzni az olyan emberről.

— Hát csak nem szeretnél engem, ha én is részeges lennék?

— Nem-talán — mondá Veron s úgy megreszketett belé, mint búsfűz ágai az éjféli szellő rezgésétől. — De hát ne járjon a korcsmára, hogy az Isten áldja meg, mégis csak rosznak kell annak lenni, ha azt az anyám asszony és a tekintetes asszony is úgy ellenzi.

— Mert anyád egészen meg urasodott már veled együtt.

— De hát nem tudja kend azt megállani, ha azt akarja, hogy kedé legyek és ha szeret engem, — monda a kis lány remegő hangon. — Azután nincs már mészé Demeter nap, azt mondta anyám, ha akkor nem fogja magát bele keverni az italba, hát megtarthatjuk a kézfogót — annyit csak megtehet értem.

— Talán hogy mindenütt azt pletykázza Magdó, hogy ti parancsoltok nekem.

— Tegye a mit akar, de én nem leszek kedé, én nem szomorítom meg anyámat, — s egy pár forró könnyecsep hullott a kék kötény szélibe.

— Nem — nem? No hát jó, isten velünk, úgy sem szeretél te engem soha, végzé a legény — és nagy léptekkel indult a falu felé.

— Pista! Halja kend. — Oh! nem hallgat rám, pedig meghalok nélküle. — Zokogott és kiáltani akart — De épen akkor jött András a szomszéd fia, Veron hát csak kötényébe rejté arcát s beindult: de András megszólította őt:

— Ne sirj Veron, Pistaé leszesz te azért. Lásd olyanok vagyunk mi legények. Ha látjuk hogy szeret a lány, kötődünk vele, — de ha nem — akkor szenvedünk annyit, hogy csak az Isten a megmondhatója. — Lásd én is úgy vagyok. — Még csak az sem tudja, a kit szeretek, hogy imádkozom érte mindennap, hogy tegye az Isten boldoggá, adja annak kit szeret, pedig az nem én vagyok és úgy élek mint az kívánja, pedig tudom hogy rám sem ügyel.

— Szegény Andris! megérdemlené ked azt, de jobb hogy senkisé szereti, legalább nem búsítja szívét, — szolt Veron s felemelé bánatos kis fejét. Ekkor látá, mint fenyegeté Pista az utca sarkán mind a két öklével.

(Vége következik.)

László vitéz.

(Ballada.)

I.

Csörög a sarkantyú javában
A királyi palotában;
Szól a zené, mészé harsog,
Közbekezdbe hangos tapsok.

Ugy zajognak, úgy tombolnak,
— Talán csak nem hadakoznak? —
Kedvetölt magyar vitézek
Magyar nőkkel tánczra keltek.

— Mennyi erő, tűz a tánczban,
Mennyi lehet a csatában!
Ellenséges nép, ha látja,
Nem kerül velük esatára. —

Annyi a kedv, hogy valóba'
Kevesebb is elég volna;
De hogy is ne mulatnának:
Semmi baja a hazának!

Az a haza, — mert hisz annak
Olly magas értelmet adnak!
Mennyi a bitang, ki mondja:
Haza az, hol jól van dolga.

És ő nekik semmi bajuk
Sok a pénzük, jó a boruk;
És isznak gyöngyös pohárból:
„Soká éljen Robert Károly!

Csevegő ajk, beszédes szem
Mindenféle a teremben; —
Piros kedv mindenki arcán,
— Csak egy a ki néma — halvány.

„Arcod halványodni látom,
Mi bajod van, édes lányom?
Mire figyelsz — hallgatózol —
A zene olly hangosan szól!...“

„Nem hallod-e édesanyám,
Itt alattunk a vár allján,
Fenekén a rút börtönnek,
Nagy nehéz lánczok zörögnek.

S a vitéz, ki szenved ottan
Utálatos rablánczokban
Tudod-e hogy ő jegyesem
Hogy csak őtet szerethetem?“

Szól a zene, meg megújul
Aztán hirtelen megnémul;
Baj esett a palotában,
A legszebb lány halálán van.

„Magyarország legszebb lánya
— Szól a magyarok királya —
Nem akarom halálotat:
László vitéz legyen szabad!“

II.

Csörög a láncz a vár alján,
László vitéz kezében;
Csörög a láncz, de — mi haszna,
Soha senki meg nem hallja!

Hozzá ugyan a magasból
Tomboló kedv morajja szól;
De a börtön fenekéről
Lánczcsörgés hogy hallanék föl?

Heted napja van ide lenni
A sötét, a szűk üregben;
Elitélve — étlen szomjan
Porrá lenni a lánczokban!

S éh, nyomor erőt vesz rajta;
Hanyatlak már, gyöngül karja,
Melly a sólyomnál gyorsabb volt
S annyi árulót kioltott.

Mint hűtlen barát, ha baj van,
Hagyogatja lassan lassan,
A roz tápon test ereje . . .
— Csak egy még a régi — lelke!

Büszkesége maradt nála
Ez virrasztja, ez dajkálja;
Hogy majd mint hűséges szolga
Szemét örökre befogja . . .

Közel van ez idő pedig,
Szeme egyre sötétedik —
Ez is oda hagyja, holott
Már neki világosodott.

Bilincseit megmeg-rázza,
Csak azért hogy megpróbálja
Itt van-e még e világon
E kegyetlen roz világon? . . .

Börtönét még körüljárja
Bucsuzó szeme világa . . .
Lába előtt egy fehér csont
— Még tűnődik, vajj kié volt?

Lelke újra elsötétül
Nehéz sejtés fellegetől;
Valami a szemét nyomja . . .
Az álom szelid bakója . . .

Feje hátra hanyatlóba
Ajka reszket, mintha szólna,
Megmeg-zördülnek a lánczok,
— Imádság-e ez vagy átok? . . .

„Fényes kardom, édes kardom
Éled már nem villogatom
Oh hogy a gyűlölt kezeiből
Még egyszer nem vehetek föl!

Én szerelmem, imádoztam,
Kit soha nem csókolhattam,
Ajakamra, majd ha meghül
Adsz-e egy csókot emlékül? —

Hősök és boldogtalanság
Szülőföldje — Magyarország
Légy dicső, nagy, a millyennek
Álmodlak s nem érhetem meg!

III.

Sötét börtön fenekére
Mi fehér ereszkedik le? . . .
Leoldani a lánczokat,
Fölkelteni a halottat? . . .

László vitéz mit álmodtál?
Ugy-e fönn az égben voltál? —
Láttad Isten fényes arcját,
Üdvözültek boldogságát?

Nyiló mennyországajtónak
Csattanását is hallottad,
És hallottad a mennybeli
Angyalokat énekelni?

Nem mennyországajtó csattant,
Kedvesed csókolta ajkad;
Nem angyalok énekeltek
Szép szeretőd beszélt veled. . .

Hirül hozva szabadságod,
Róbert Károly megbocsátott;
S olly csekélység a föltétel
Hogy ezentul ösmernéd el. . .

Csak — mint illik — essél térdre,
Örök hűséget ígérve . . .
S a hatalmas Csákok ellen
Hadakozzál a seregben. —

S még ez éjjel völegény léssz,
— László vitéz, László vitéz . . .
Mért nem felelsz hát, mért hallgatsz?
Talán mert nagyon boldog vagy?

Miért nézesz olly merően,
Mozdulatlan rémitően? . . .
Oh a halál képe rajtad
Nem volt ennyire irtózat!

Vagy már megvetted őtet
Igazan hűn szeretődöt?
Hova könnyet hullat, forrót
Mért olly hideg a homlokod?

László vitéz, László vitéz
Mire való a hideg ész?
Nagy teher az az igazság,
Becsületszó, hazafiság . . .

Szép szeretőd ölel csókol
Fölment az a vádak alól.
Minek az a léleknagyság?
Nem követi a boldogság!

Nem részegít-e meg a csók,
Nem szédítnek meg a hangok
Szerelmesed ajakáról
Mért nem szólsz, mért nem határozol?

„Szabadságod és szerelmem
Lesz jutalmad — gyere velem . . .
— Róbert fején a korona,
Jele hogy Isten pártolja.“

„Még egy csókot, egy utolsó,
Hadd legyen egy perczig boldog,
Még egy csókot boldogságom,
Aztán — érjen utól átkom!

Elmegyek a csatatérre
Az igazak seregébe;
Még lehet hogy újra halok,
De — mi voltam — az maradok!

Nem elég vitéznek lenni,
Hol a kart nem elv emeli,
Nem csatamező az — csárda,
Nincsen hőse, csak betyárja...

Eredj, vidd hírül Róbertnek
Elfogadom a kegyelmet
Hogy nem börtönben, nem éhen
Halok meg — de csatatéren...!

Mond neki, hogy vegye érte
Üdvöm szerelmem cserébe —
Hogy csak az maradt sajátom
Mit el nem vehet — halálom...

Mond hogy győzni fog, — hogy ott fenn
Nagy védője van — az Isten!
Hogy győzelmét sejtve, látva
Mentem a nagy, szent halálba...

S most szerelmem, boldogságom
Téged a jó Isten áldjon!....
Írántad kegyetlen voltam,
Ne sirass meg halálomban...

Szeretlek úgy, mint magamat,
De szeretnem úgy nem szabad
Sem magam sem, kedves, téged
Ha szószegés foltja éget...

Van egy nagyobb parancsolat,
A melly tőled tova ragad:
Becsület és Magyarország...
Én szerelmem — isten hozzád!

IV.

Rozgony véres mezejének
Oly szomorún szól az ének.
Honnan jó, a temetőből,
Vagy a haragos felhőből?...

Árva szeretőnek jajja,
Elesett hősök sóhajja,
Elvegyülve a szélvészben
Jár a szomorú térségen...

Jaj de szomorú történet,
Jaj de búsan szól az ének.
A jobbak, az igazabbak
Mind elestek, mind meghaltak...

Vajda János.

San Salvador pusztulása.

Nem ismerünk dulásra hatalmasabb erőt, még saját nemünk gyilkoló találmányait sem véve ki, melly néhány percek rövid tartalma alatt több emberi munkát semmivé tenni, több emberéletet eloltani képes volna, mint azon óriási erő, melly a földrengésben, a földindulásban nyilvánul.

Az első földingásnak benyomása azon sajátságos, megmagyarázhatatlan félelem, mi egész valónkat megragadja, s mit egész éltünkön át sem feledünk, Humboldt szerint, nem a földindulások által okozott pusztításoknak lelkünk előtt feltűnő képeiből ered, de ered azon meglepetésből, midőn az mit a nyugodt és szilárdnak jelképe gyanánt ismerünk, sikok, hegyek egyszerre ingani mozogni kezdenek, — s egész éltünk csalódáson alapuló tapasztalatát, oly kézzelfoghatólag meghazudtolják.

Igazolni látszik e nézetet az, hogy nem csak az ember, de állatok is e félelemnek alávetvők, sertések, lovak és ebek kiválólag észrevehető azon nyugtalanság, mit az ingás bennük

előidézi, sőt az Orinoko folyamot lakó, különben oly szótlan krokodilok is, sietve hagyják el a folyam rengő fenekét s part felé sietve, annak bozótai között keresnek menedéket.

E nagyszerű tüneményt a természettudósok legtöbbször a tűzokádó hegyek időnkénti bedugulásának tulajdonítják, melly miatt a föld mélyében leszivárgott s ott gőzzé vált vizek nyílást hiába keresve, majd itt majd ott, a felettük terjedő földrétegeket széttepní s kirontani törekednek, — e törekvés közben a föld felületét majd hullámozó majd emelő majd keringő mozgásba hozza.*

Néha a földrengés mindhárom említett neme egyesül, s ekkor nincs épület melly hatásával daczolhatna, — egész faszorok görbékre kanyaríttatnak, — dombok szétrepednek, völgyek dombokká válnak, de a szántóföldek is nem ritkán helyzetüket változtatják.

Ezen tünemények leggyakoribbak Dél-Amerika tűzokádó hegyekben gazdag tartományaiban, hol nem mulik évtized, hogy egyik vagy másik város földrengés folytán romba ne dülne.

Ily szomorú sors érte az idén husvétkor Közép-Amerikában San Salvador városát, bár alacsonyán épült házai ruganyos hajlékony fa nemekkel voltak tetőzve, mégis majd mind összedültenek száz meg száz lakost romjaik alá temetve.

Nagy pénteken, a várostól tizenhat spanyol mérföld (legua) távolságú Izaléo tűzokádó hegy felől iszonyú föld alatti moraj hallatszott, mit csekély, délkeletről délnyugatra tartó ingások s lökések követtek; — mellyek szombaton erősbültek ugyan, de mint nem épen szokatlanok, félelmet nem okoztak s a kizárólagosan katolikus nép ájtatosságát nem zavarák.

Husvét vasárnapjának reggelén, a lakosság feledve a mulat s a borzasztó jövőt nem sejtítve, harangok zugása, taraczkok dördülése között zeneszóval kezdte felalá járni az utcákon s dísz öltönyeiben a számos egyházakba tolult, hol a keresztény vallás diadalmának megünneplésére, képzelhetlen pompával tartaték az isteni szolgálat; — mire délután ünnepélyes egyházi menet, az ugynevezett séta következék.

Ilyenkor a templomokban álló szentek szobrai, arany ezüsttel, sőt drága kövekkel is pazarul ékesített selyem ruhákba burkoltatnak s így felczifrázva a nép örömrivalgái között hordatnak végig a pizanglevelek, palmaágak s száz meg száz virágokból font koszorúkkal diszesített utcákon.

A menetet a város szépei, az éjhaju, bogárszemű, rózsajku *sennoriták* serege zárja, ájtatosságba merülve, melly azonban ott sem oly nagy, hogy néha egy tekintet, egy igéző pillantás ne sikamlané le az imakönyv lapjairól, a menetet körül rajongó csintalan ifjuságra.

A szentek templomaikba, a lakosok házaikba visszatértek. De alig költék el a husvéti bárányt, midőn esti kilencz órákor a vész moraj ismét hallatszott, a föld újra ingani kezd. — Egy része a lakosoknak tartván még következhető ingásoktól, a szabadban kezdte tanyázni, míg mások kaczagva az első ijedésen, lakaikba mentek nyugodni.

Tíz és fél órákor a legszebb este volt, a felhőtlen égen a hold ragyogott, semmi szél, semmi tikkasztó meleg, mit máskor földrengés előjelének tekintenek, egyszerre iszonyú, ágyuzáshoz hasonló dörgés, mit lökés lökésre mindig nagyobbodó erővel követ. — A föld majd szélzaklatott tengerként hullámozni, majd ittas gyanánt keringeni kezd. A temetéssel fenyegető házakból ijedve ugornak ki a még menekülhetők, segélykiáltásaik a tetőkről hulló cserepek recsegése, a falak ropogása és roskadása által előidézett kábító zajjal vegyülnek, sőt azt pillanatra túl is haladják.

Iszonyú porfelleg emelkedett, melly a látást gátlá, sőt a levegőt fuladásig nehézkesé tevé.

Száz husz ingást számláltak az éjen át s csak reggel felé, mint ha a vész dülő munkájában maga kifáradt volna, kezdének a lökések gyengébbek s gyérebbekké válni.

Egy órákor éjfél után, ugymond egy szemtanu, néhány bátrabb ismerősimmel az utcákon kezdénk barangolni, a ros-

*) Lásd alább „A szél támadása és vulkánok kitörése okairól“ című cikket.
Szerk.

kadott falak s tetők sok helyütt torlaszok gyanánt emelkedtek, mellyeken csak nagy ügygyel bajjal leheté átvergődnünk; — az itt ott fennálló őszerepszett házakban néma siri csend uralkodott; — csak ritkán hallatszott egy haldokló végnyögése.

Lábaink alatt még remegett a föld, egy elhaló csatának zárlővései gyanánt még folytonosan, de mindinkább nagyobbodó időszakokban hallatszott a föld alatti dörgés, midőn a fötceza sarkához érvén ásó s kapával fegyverzett férfi csapattal találkozáink, kik a romok közé temetettek segélyére siettek. Élükön egy sz. Ferencz-rendü barát, Don Estevan Castilló az ország egyik legfényesebb ivadéka s honának legmélyebb gondolkozásu feje. Szokottnál halványabb homlokán ábránd merengett, míg setét szemében a lelkesülés szent tüze lángolt.

Pár nappal ezelőtt a természetörök vad dulásairól beszélgetünk s most e romtenger között találkozáink, — némán szorítá jobbomat s hallgatag kíséreléssel gyorsan haladott el mellettünk.

Szomorú vándorlásunk közbe egy templomhoz értünk, egyik tornya végig nyult a téren, míg az épen maradtoknak órája érzéketlen szabályosságban kettyegé a vész perezeit.

A tárva nyitva álló ajtón betekintve, pusztulás képe tünt fel előttünk; a szentek szobrai széttört csillagkoszorúkkal drága köntöseikben por és rom között a padolaton heverték; az oltárok márványoszlopai darabokra törötten helyeikről ledöntve, a falakról a vakolat lepattogva, minden pusztulásra s romlásra mutatott; — csak a templom lámpája csillogott a mennyei remény csillagaként a templom homályos üregében szelid fényével világítva a pusztulás e színhelyét.

A főtéren keresztül az egyetem terére jutánk, hol még vérfagyalóbb jelenetnek levünk tanúi. — Mint másutt úgy itt sem hiányzanak olly elvetemült egyének, kik a közveszély pillanatait, a közfélelem gondatlanságát, gyalázatos céljaik elérésére felhasználni nem átállának s kiket a zavar, lopás, rablás, gyujtogatás s egyéb gonosztettek elkövetésére ösztönöz.

Ezek megfékezésére a város legbátrabbjai közöl rögtönbiróság alakult, melly minden illy vétségben tetten kapottat két tanu egybehangzó vallomásra halálra ítelt s végzésük milly gyorsan hozatott, olly gyorsan végre is hajtattott.

Tisztelet ezen kemény hőslékü férfiaknak, kik a legnagyobb veszély közepett, — midőn a föld még rengett lábaik alatt s őket minden pillanatban elnyelheté, nem ügyelve családjaik kérelmére, kik őket menekvésre késztetik, siketek a menekvők jajveszélyei iránt, komoly megfontolással bámulandó léleknyugalommal birtak a jók védelmére, a gonoszok rettentésére törvényt és igazságot szolgáltatni.

Héttő reggelén a kelő nap első sugárinál tünt csak fel a pusztítás egész siralmas nagyszerűségében. Nem volt ház, melly el ne dőlt volna vagy annyira nem lett volna megrontva, hogy összeroskadással ne fenyegetne.

Egyik barátom félóránnyira lévő nyári lakára siettem, de itt is csak a pusztítás nyomai valának láthatók. — A kiapadt patak malma, melly máskor olly vigan kerepelt, zajtalan volt, kerekei mintha a látvány fájdalmában megmerevültek volna mozdulatlanul álltak, — s a kapu előtt állt nyalka pálmafa ketté törve, porba dőlt lombjaival a bemenetelt gátlá.

A lak el volt hagyva, csak néhány menekvő volt látható, kik egy bucsu-tekintetet vetve romba dőlt szülő városukra, imádkozva, káromkodva siettek el melletttem. — Sietésük okáról kérdeztetvén, a köztiszteletben álló püspök jóvendölését mondák el, melly szerint az új hold érkezéseig a város mindenestől el fog süllyedni, hogy még nyoma sem fog látszani a pusztában.

Hónapok teltek el azóta, megújult s ismét megfogyott a hold, s a jámbor egyházatya jóslata nem teljesedett. — A város szegényebb sorsu lakosai mármár vissza kezdenek térni lakjaikba s példájukat nem sokára a gazdagabbak is követendik, hogy igaz legyen itt is a költő szava midőn énekli: hogy ujuljon az Etna tüze elhamvad, a megrengetett földre újra letelepül a halandó, s míg a pohárban bor s szép lány ajkáról mosolyint, — meg van vigasztalva a világ.

Dr. Hegedűs.

Növények változásairól.

Régen, régen abban az időben, midőn az ember minden mellé a mit látott és hallott, egy kis Istent vagy istenecskét képzett, akkoriban mondom a tengernek is volt Istene s annak egy szolgálója Proteus. Ennek a Proteusnak jósló tehetsége nagyhirben állott, csak az a nagy baj volt vele, hogy mihelyt kérdeztek tőle valamit, mindjárt átváltozott egyébbé, hogy ne lehessen reá ismerni. Mai napig is példabeszéd maradt irástudó embereknél, gyors köpenyforgató atyáinkfiáról azt mondani: „Proteusként változtatja alakját.“ Most ugyan e mesére nem sokat adunk már, s azzal se törődünk, hogy reá illik-e az emberekre vagy sem, mert találhatnánk ollyanra, ki azt hinné hogy róla beszélünk, s csak mérgében is galambból keselyűvé, bárányból farkassá változnék, mi pedig semmitől sem félünk úgy, mint az átváltozott állattól. Ugyis az egész mesét csak azért hoztam föl, hogy alkalmam legyen az Istennek más teremtményeit Proteusoknak elkeresztelni, kik egészen ártalmatlanok, sőt változékonyságuk által lesznek igazán hasznosak, s új meg új köntösükben új gyönyöre lesznek a szemnek, az orrnak, és a száznak. Illyen Proteusok a növények.

Nem tudom, volt-e a Noé bárkájában mindenféle mag, de azt tudom, hogy az először kikelt növények nehezen ismernének mai rokonaikra. Csak öt hat év alatt annyira elváltozhat a növény minden részében, mennyivel nagyobb változás érhette őket ezer meg ezer esztendő alatt! A föld gyomrában kivált a köszenek közt, mellyekről tudjuk, hogy növényekből lettek, temérdek kövült növényre akadunk, mellyeknek mai napig fajtái is kivesztek, s megfordítva kevés van ollyan, melly a ma élőkhoz hasonlítana. Hagyjuk a tudósokra, hadd beszélgessenek ők azokról az ezer esztendő alatt történt változásokról, mi maradjunk azoknál, mellyeket saját szemünkkel láthatunk.

Kinek ne tünt volna föl, hogy a növény, a mint jobb vagy rosszabb földbe, melegebb vagy hidegebb helyre költöztetik, vagy gyökere, vagy szára, vagy levele, vagy virágja és gyümölcse megváltozik. A krumpli gumója Amerikában az ő szülőföldén kicsiny, alig ehető; Európában a mivélés becses tápszerré változtatta. Hazájában egy egész hold termését egyetlen zsákban haza lehetne hordani, nálunk szekereket rakhatni meg vele; s hát még nagyságra, színre, formára millyen különbség van köztük. A czéklát, a pasztinákat, répát a mivélés hasonlóan kivetkeztette formájából, színéből, így lett a gömbölyü répából orsóforma, s a fehér színűből sárga, zöld, veres, s az alig 2—3 latosból néhol 20 fontos is. A murek vagy sárgarépa vékony hegyes, sárgás fehér színű, mivélés által emberkarnyi vastagságra is növekszik, narancs színű vagy sötétveres lesz.

A fák dereka jobb földben, szelidebb éghajlat alatt hamarabb kifejlík, nagyobbab nő, mint kopár hideg helyen, de aztán torhább puhább is mint a kopár helyen növekedett.

A leveleken az időjárás, betegség, bogarak szúrása számtalan változást hoznak elő. Nézzük csak a káposztát, mellynek gyöngye szárát, sovány leveleit a mivélés úgy kiforgatta alakjából, hogy a húsos száron a széles kövér leveleknek alig van helyök kifejlődni s nagy csomóvá, fejjé nőnek össze rajta. Ki nem látott a cser-, nyár- és más fák levelein kidudorodásokat, mellyeket kis bogarak szúrásai hoztak elé a leveleken, hogy tojásaikat bele rakhassák.

A virágok épen változásaik által lesznek az üvegházaknak s kerteknek annyira kedvelt ékességei; mivélés által a szirmok (így nevezik a virág színes leveleit) megsaporodnak, színök megváltozik, s ismeretlen illat párolog ki belőlük. Elég lesz egy vadrózsát, egy szekfüt s ugyanazokból a kertieket egymás mellé tenni, mindjárt meglátjuk a nagy különbséget, a vadvirágban levő vékony szálaclakák szirmokká szélesedtek ki, nem az az illatja többé, sem színe, mi a vadnak.

A mag és gyümölcs változásai is szembeszökők. A gabona nemek magvai vadon vékonyak és soványok, mivélés által nőnek akkorára s telnek meg liszttel. Az erdőben tenyésző kis gömbölyü s fanyar vadalma ősapja a mi sokféle ízletes almáinknak, s hányadik ember hiszi el bár milly őszintén erősítjük,

hogy a különböző kinézésű szilvák egyről egyig a kőkénytől származtak. Így megy ez a változás, a sovány, fanyar, s ártalmas gyümölcs lassanként húsos, kellemes ízű s gyógyerejű lehet.

Bár nem tudjuk kimagyarázni e változások némelyikét, de azért miután a dolog mindennapi, senki sem talál benne természet felettit vagy hihetlent, hogy a jobb élet, a több táplálék, mi a mivélés alatt álló növénynek jut, a leveleket még nagyobbakká tegye, a virág szálaeskáit levéllé növelje, beléjük új szint, új állapotot, gyümölcsükbe más ízt hozzon. De bezzeg megütköznek benne az olvasó, ha azt mondanám, hogy annyira megy e változékonyság, hogy képes egy növény egészen egyébbé, a zab árpává, s megfordítva az árpa zabbá változni. Megütköznek rajta vagy nem, miután sok ember van ki ezt erősíti, én sem hagyhatom szó nélkül.

Egyik az ezt erősítők közül valami Weissenbern nevű ur azt mondja: hogy neki több ízben sikerült zab-vetését rozsszá változtatni, s hogy az egész változás titka annyiból áll, hogy a zabot későn nyár közepe felé kell elvetni, s télig kétszer mindig, mielőtt szárba indulna, le kell kaszálni, tavasszal már rozsszá-lakkal s levelekkel fog újra kihajtani, mellyeken később teljes rozs kalászkok díszlenek. Az átváltoztatás sikerére fő-födolognak mondja a vetés ideje eltalálását, s sokszori próba után egész bátorsággal erősíti, hogy mindenkinek sikerül ez, csak olyankor vessé el a magot, hogy télig szárba indulás előtt kétszer kaszálhassa le. Természetesen találkozott akár hány ember, a ki e változást nem hiszi, ezeknek Weissenbern ur azt mondja: hogy hitetlenségök csak addig tart, míg magukat reá veszik a próbára.

Magunk sem láttunk még ilyenféle próbát s így sem mellette, sem ellene nem nyilatkozhatunk, de azért mindent, kinek alkalma van felszólítani, hogy tegyen kísérletet, egy pár marok zab s egy asztal nagyságú föld nem sokba kerül, s hátha valamikor az egyszeri vetésnek kétszeri kaszálás, s egyszeri aratás lesz az eredménye. Annak pedig, ki e felszólításunkat mint tudós ember lenézi, csak annyit mondunk, hogy természeti tudományokban mint egyébütt is kárhozzatjuk a könnyen-hívőséget, de azért nem tartjuk a természetről egész önhittséggel azt, hogy benne csak annyi van, a mennyit tudunk.

Jánosi Ferencs.

Salzman beszéde az édes anyákhoz.

Az újabb kori legbölcsebb és jámborabb nevelőmesterek egyike Salzman az ő „Erkölcsi kezdő könyvecské” címet*) viselő iratában, — melly mű gyermekek kezeiben valóságos szellemi kincs, — az édes anyákhoz így szól: „Nemes nő! ki elég gyöngéd és bölcs vagy, szívbéli aggodalmat érezhetni azon személy iránt, kire gyermekeidet oktatás és mivélés végett bízni akarod, tisztelettel közelítél hozzád, és szívesen szolgálók néked tanácsommal. A legalkalmasabb személy, kit magzatid jellemének képzésére feltalálhatsz, te magad vagy. A te nemednek tagadhatlanul sokkal finomabb érzése van, mint a mienk; s így tehát sokkal könnyebben is észre veszi a gyermekek viseletében mind az illendőt mind az illetlent. A te nemednek szózatában rendszerint több hajlékonyság és helyes-hangzás van, mint a mienkben; abban tehát az erő is több, hogy gyermekidnek szíveit magadhoz hódítsad. A te nemednek elbeszélésiben valami szeretetre méltó körülményesség uralkodik. Hol a férfi csupán csak ezt mondja: „Felültem a gyorsszekérre és Bécsbe elutaztam”: — ott a nő szép részletesen előnkbe rajzolja, hogy mint tette azon utat, millyen öltözetet választott e hosszú utra, minő volt az ülés a gyorsszekéren, millyen ember volt a kocsis, minő érzeményei voltak az utazónak, mikor a Dunán által ment s a tb.

A férfiak elbeszélései közönségesen csak árnyékrajzok, a nőkéi ellenben kiszíneltek képek. És épen az elbeszélésben kitetsző ezen hajlamod az apró körülményekhez, tesz téged képessé beszédidbe lelket és életet adni, gyermekidet mintegy magadhoz varázsolni. S vajjon a gyermekeknek van-e a világon valaki máshoz olly hü ragaszkodásuk, mint te hozzád. Nézd bár, hogyan kísérek minden jártadban keltedben! Hogyan csügnek rajtad, milly esengve néznek utánad, midőn nélkülök a háztól valahová társaságba távozol, milly örömmel omolnak karjaid közé, mikor megjössz! Még most is mindegyre ugy tekintik magukat, mint tested részeit. Valamint emlídnék szemlélése néked intés gyanánt szolgál arra, hogy gyermekeidet magad szoptasd, ugy talentomaidnak érzése és azon mindig szemeid előtt lévő kötelék, melly a gyermekeket hozzá csatolva tartja, — Istennek intése neked arra, hogy gyermekeid jellemé-

nek legelső képezését magad vedd által. Nagy jutalom vár rád, ha e foglalkozást magadra vállalod. Fárasztó dolgaidd közben ez nyújtand neked legédesebb felvidulást. Gyermekeid társasága, melly talan korábban terhedre volt, azután már, — midőn azok mind engedelmesebbek, mind munkásabbak s kedveskedőbbek lesznek, — neked több valódi gyönyört szerzend, mint bármi más. Akkor te a gyermekekkel társalgásból az édes anyákra hármló kimondhatlan édességű kéjt (mellyből fájdalom! legtöbb anya csak egy-egy csöppecskét kap izelésül,) beszívod mindentől. Viritó, kedveskedő, munkás leányid, és erőteljes fiad, az ő egyenes, józan emberi eszökkel, becsületes jó szívökkel: neked több igaz becsét és tisztességet vivnak ki, mint a legdrágább öltözetű ékszernek rajtad. Ha pedig még valamikor társaságukban, vagy folyamod partján, vagy ligeted árnyékiban vidáman járdalhatsz; ha menteseknek látod őket mind azon balvéleményektől, rossz szokásoktól és bajoktól, mellyek asszonytársid házaikban a sápadt kedvetlenséget és velő-aszaló bánatot táplálják; — ha minden beszédeikben az ártatlanságnak, nemes indulatnak, meglepültségnek kifejezését találod fel; és ha ehhez akkor még azt is gondold: „minderre az alapot én tevém le:” hah! minő gondolat! — Vajjon az illy örömet oda adnád-e egy ragyogó drága kövekkel töltött szekrényért.

közi Edei Illés Pál.

A szél támadása és vulkánok kitörése okairól.

Nem mulik el egy év sem a nélkül, hogy ősszel vagy tavasszal szelek ne fúnának, mi lehet ennek oka? koránt sem az, a mit némely emberek a mások könnyen-hívőséget felhasználva elhítenni szoktak egymással, hogy ez vagy amaz tájékon valakit kivégeztek, s azért fú a szél, mert ha mindannyiszor valahányszor e két idő szakában az évnek, mellyben a szél dühöngni szokott, kivégeznének valakit, akkor meglehetősen megfogyott volna az emberi nem, de meg józanon gondolkozva a tárgy felett, vajjon mi összeköttetése van, egy ember kivégeztetésének a szél fúvásával? Ezt csak olyan ember hiheti el, ki sohasem gondolkozott s gondolkozni nem is szeret valami tárgy felett, hanem nagykönnyen elhiszi, bármit mond is valaki.

Hogy ősszel s tavasszal leginkább szeles idők járnak, annak természetes oka van. Mit értek én az alatt, hogy természetes oka van? Semmi egyebet, mint azt, hogy a természetben levő különféle tárgyak közreműködése mint p. o. a nap sugarai, a föld belsejében levő melegség s a levegő ingékonysága szüli a természetben a szelet. A meleg kiterjeszkedéséből szél támad. Ugyanis egy vékony csöví érc golyót ha kezünkbe veszünk, és azt félig vízzel megtöltve a tüzre tartjuk, kevés idő múlva tapasztaljuk, hogy a golyóba öntött víz felmelegedve annyira felszáll, hogy a golyóban levő ür, nem képes a feldagadt viz tartalmát magába fogadni, a golyót erővel ketté repeszti. Továbbá ha forró vizet egy edénybe lefödünk, egész erővel igyekszik maga fölül a födöt levetni, ez nem sikerülhetvén, legnagyobb erővel az edényt veti szét s ilyenkor tapasztaljuk ha közelében állunk, hogy a körülünk levő levegőt az edényből elszabadult meleg megrázza s sebes mozgásba hozza, — mi nem egyéb mint szél.

Innen már most nagyon könnyen kimagyarázhatjuk magunknak, hogy mik lehetnek a vulkánok vagy tüzokádó hegyek és különösen azoknak erőszakos kitörése miképen történik; mert ezek nem egyebek mint a föld gyomrában levő különemű folyadékoknak egyhelyeni özpontosulása, melly folyadékok szabad utjokban valami erő által gátoltatnak, ennek következtében a föld gyomrában nagy melegség fejlik ki, melly melegség mindig jobban terjeszkedve nagyobb tért kíván, végre a fölibe nehezkedő földtömeget ha az olly vékony, hogy áttörheti, felszakasztja, és az ugynevezett láva folyam kifolyik, ha pedig nem képes a földet áttörni: akkor a földet megrengeti, mit azután mi köznyelven földindulásnak vagy földrengetésnek nevezünk.

Szél támad továbbá még a nap, föld melegsége és a lég ingékonysága által: mert a nap sugarai a földön levő gőzöket részint elpárologtatván; részint megritkítván, ezen megritkult gőz felszáll. A melly része tehát a földnek inkább ki van téve a nap hevének, ott észrevehetjük, hogy mindig ellenkező tájéki szelek fúnak, hasonlókép midőn a nap láthatárunkra feljön a

*) Magyar fordítás Bersi Mihálytól, Pozsony, 1803.

földre függőlegesen vetvén sugarait, azt annyira felmelegítvén, hogy a földben levő gőz és lég a meleg hatására kiterjeszkedvén, előbbeni terimékük jóval nagyobbodva, ezen állapotában a felmelegült lég és gőz, majd nyugot majd keletfelé hintázva, az egyensúlyt sehogy el nem találhatva szél támad, még pedig mi csudálatos, épen nem keleti, mint várhatnánk, hanem nyugoti. Ennek oka azonban a légnek fokenkénti melegülése, a nyugotról jövő légfolyam hidegebb, mint a keleti, mit még nem melegített fel a nap sugara. E két különböző t. i. hideg és meleg légnek együvé találkozása okozza azt, hogy midőn a nap nálunk délpontján áll, nyugotról fú a szél, s megfordítva midőn a nap láthatárunkon lenyugszik, keleti szél fú.

101.

Abbasz basa,

egyiptomi alkirály halála.

E férfi a múlt hónapban mult ki hirtelen halállal. Ez eseményt a következő tudósítás deríti fel.

Abbasz basa mintegy 44—45 éves, felette testes ember volt, kora ifjúságától fogva a hárem és asztal örömeit vadászva, épen ellenkezőjét tevő annak, a mit Hufeland orvos ajánl mindazoknak, kik illy testalkotás mellett hosszú életet akarnak elérni.

Korábbi orvosa, az olasz dr. *Raggi*, ki csak nem régiben hagyta oda szolgálatát, több ízben állítá nyilvánosan, hogy ha magas pártfogója nem változtat életmódján, szomorú következtetéseit tapasztalandja. Azonban *Abbasz basa* nem birt annyi erővel, hogy magán életét megváltoztassa s ezután is csak úgy élt az élveknél, a világ gyönyörűségeinek, mint azelőtt.

Legkedvencebb mulatóhelye volt *Benha* nevű vára a pusztában, a *Suez* és *Kairo* közötti országúton, hol csak kevés legkedvesebb mamelukjai által környezve, élt sajátos hajlamainak. Ezen mamelukok elismert hívei valának, de féltek haragja kitöréseitől, mellyek egészségi állapotának gyakori változásainál fogva nem mindig voltak a legszelidebbek, annál inkább, mert a keleten uralkodó babona szerint, olykori rosszullétét szolgálai rosz szellemének tulajdonítá.

Midőn július 14-kén éjjel a basát a guta megsimitá, a két örökös mamelukok a beállott betegség nyilatkozataitól annyira megijedtek, hogy titkon lóra pattantak, s a nélkül, hogy az előszobában alvó többi szolgálknak szólottak volna, a pusztába száguldottak. Midőn más nap reggel ezen örök az alkirály szobáiba léptek, késő volt minden segély, s a beteg már kiadta lelkét.

Ez esemény első hire a *kiaja basához* (az első miniszterhez) küldetett Kairóba, ki titkot akarván csinálni a dologból, a holttestet rendes kísérettel háreméből a fővárosba vitetvé, s úgy tudta intézni a dolgot, hogy senki sem gyanítá az eseményt. Azonban a titok, valószínűleg egy mameluk által, el lón árulva az épen Kairóban mulató *Halim basának*, a meghalt *Mehmed Ali* fiának, ki azonnal Alexandriába sietett, hogy a jogszerű trónörökös, bátyját *Szaid basát* a történetekről tudósítsa.

A miniszter titkolozásának oka ez volt: az egyiptomi basaság az 1841. évi államszerződésnek folytán seniorátust képez, mellyben mindig a család legidősb tagját illeti a trón. A jelen esetben a legidősebb tag *Szaid basa* volt, *Mehmed Alinak* legidősebb fia s a meghalt *Abbasz basának* nagybátyja. Azonban ez utóbbinak míg élt, kivánsága vala, halála után saját fia *El Haim basa* számára biztosítani a trónt. E 16 éves ifjút, ki a szultán egy leányával van eljegyezve, épen halála előtt egy nappal küldé Európába, hogy a szerződések ama pontjainak megváltoztatását kieszközölje, miután a szultán ugyanis hajlandónak látszott e módosításokra.

E titok birtokában volt a nevezett első miniszter, *Ibrahim Elfi bey* is, ki urának halála után azonnal egy gőzöst küldött Konstantinápolyba magatartási parancsokért, egy másik gőzöst Maltába, a Londonba utazott kir. herczeg hazahozatala végett. Az alexandriai kormányzónak meghagyá, hogy csupán az ő parancsainak engedelmeskedjék. De miután kevés óra múlva *Halim basa* az alkirály halála hírével Kairóból *Szaid basánál* meg-

jelent Alexandriában, mozgásba jött az egész város és *Szaid basát*, mind az idegen konzulok mind az alkirályi család jelen volt tagjai s a hatóságok előljárói, mint jogszerű trónörökös üdvözlék.

Az eszélyes kormányzó szükségesnek látta ennél fogva a miniszter levelét a jogszerű trónörökössel közölni s egyuttal mint hü alattvaló hódolatát bemutatni. Nem sokára a miniszter is felhagyott sükertelen ellenállásával s megadta magát.

Abbasz basának szép tehetségei voltak, de a nép olly kevéssé szerette, hogy midőn halála hírére meghallotta, Alexandria városát fényesen kivilágítá.

Az új alkirály 36 éves, európai nevelésben részesült s már régebben nagy népszerűséggel birt.

Magyar erdészet.

Általános a panasz, hogy Magyarországon ez erdészet hanyagolva van. Az erdőbirtokosok közül kevesen gyarapítják, sokan pusztítják erdeiket. A sivatag homok földes urai pedig nem ültetnek, haszonbérbe adják birtokaikat, és még az oltalmat is megvonják tőlök. Mit lehet várni a magyar erdészetre ha ez így megy? Angolhonban *Holinsheb* 1550-ben megjövendölte, hogy a főváros községén tüzelésre fog szorulni mert erdőművelését hanyagolja s beteljesedett; — mi jövődö mondat nélkül sietünk azon időpont elé. Aggódjunk keveset e kérdés felett! Régi időben nem kellett e fölül a gondolkodás, mert nem volt szükség reá — kevesebb volt a nép, kereskedés, ipar fejletlenebb, a föld sok, az erdő teméntelen volt — de most ellenkezőleg van a dolog, megérdemli a erdészet, hogy pillantásainkkal rajta csügjünk. Ha nem gondolunk vele, e részben nyomorult sorsra fogunk jutni. Gyárak emelkednek, vasutak pókhálózzák, gőzhajók hasítják a hont, a népesség napról napra nagyobbodik, s megelégszünk azzal, hogy az ő. kimeríthetetlen kereszttel fenyves erdőkre gondolunk, melly el fogja látni örökre Magyarországot fával. Nem úgy, jelenben másként kell gondolkozni az erdei gazdaság dolgában, ültetniünk, vetniünk, kimélniünk kell, mert kifogynek a rengetegek s uralkodni fog a faszükség. Nem lenne pedig kedves ez időpont elérkezte, ha közönséges tüziszertül köszönet kellene vagy épen tözeget igénybe venni. Akkor városaink, miként London, füstváros mellékeztimket kapnak, s mint ott I-ső Eduárd alatt sok ur elhagyná egészségtelen lakhelyét. — *A faszüke pedig nevededik — mutatja úra.* Házunk tüzünk borzasztó költségekbe kerülnek. A fuvarosnak szekere, halásznak ladikja, városok, faluk vizpartjait öszveköttő hidak mibe kerülnek most! Még sem gondolunk az erdészetre. Régenten magunk irtottuk az erdöket kaszáló kedvéért, s midőn a kaszáló megvolt, új erdő létesítésére senki sem ügyelt. A jobbágyok legelője a földes urakétól különbözött nem lévén, a marha szabadon legelte benne az új hajtás-erdőt. A repülő homokot nem ültettük fával. Pusztítások, kivágások történtek anélkül, hogy ez törvénytelen dolognak tekintett volna. 179¹/₄ vevék észre országunk nagyai, hogy illy eljárást megengedni eszélytelenség s némelly törvényeket hoztak. „Magyarország erdészeti szabályai“ czim alatt kis könyv jelent meg, de nem vették figyelembe a benne irtak, mert korán érkezett, senki se hitte szavait. 17 év múlva 1807ben a szaporodás nagyobbodása, az ipar szembetünő gyarapodása keményebb intézkedést szült. A XXI. törv. czikk zárt parancsolt az erdökre, a legeltetést szabályozta, hogy a rend zavarba ne jöjjön, vágásokat rendelt az erdökre, meghatározta a favágást. Itt kezdődik erdésztünk, — addig multja semmi. 183²/₆ tezik mivelése előmozdítását rendelte meg — 1840. IX-dik tezik 96. §-a kártétel büntetését, 1844 : X. tezik a folyóhomok ültetését határozá el — mind olly czélszerű rendelkezések, hogy tisztelni de ellene szólni nem lehet a gondoskodásnak. 1809-óta Selmeczen a bányász akademiával öszveköttőtt erdési hivatal jeles buzdítója e szaknak. Kár hogy ismereteit nem bírja a nemzet terjedtebb közölyben. A máramaros-szigeti kathedra épen e tudomány előmozdítására alakult. A karansebesi erdői intézet nem más czélből mint erdő-gyarapítás és fentartására vette lételet. Keszthelyen r. Festetits intézete e tudomány ismertetésére állított egyrészen — és kertje az erdei fáiban maig is gazdag. *Irodalma is van erdésztünknek.* Ki erdőművelési értekezést akar olvasni, a Tudományos Gyűjtemény 1831. évi III. füzeté, és 1820. XII. kötetét olvassa meg — két Gáty értekezett ez ügyben. E két munkát olvasásra ajánlván azoknak kik bírják, most csak azon kéréssel válok el, hogy kik szerit tehetik, kik, parlag földet, sivatag homokot, nélkülözhető birtokrészt beültethetnek fával, ültessék, a ritka erdöket sarjastassák — legyenek ezután is szép erdei Magyarhonnak, legyen erdészeti egylete, legyen erdészeti irodalma, legyenek derék erdészei. Iparának főágát tegye a fa, sejtessze ez iparát. Erdő erdő helyébe jöjjön, sarju és mag teremje a fát!

i. E. S.

Könyvismertetés.

Földtehermentesítési rendszer az 1854. január 16. kelt császári nyiltparancs alapján, mely által *Magyarországra* nézve, a kitudott urbéri- és tized-kárpótlásnak a jogosítottak számára — minden érdekelt jogainak megóvása mellett, mi módon és mely kútfőkből eszközölködő gyors kiszolgáltatását, nemkülönben a *moratorium megszüntetését* tárgyazó határozatok állapíttatnak meg. Magyarázta *Mészáros Károly*. Pesten, 1851. Kiadja Heckenast Gusztáv. 8r. 60 lap. Ára füzve 24 kr. p. p.

E korszerű munkácska közhasznuságát világosan adja elő a bevezetés, mellyre mi is felhívjuk olvasóink figyelmét.

„A földtehermentesítési viszonyok — mond a szerző — birtokállapotunk rendezése, s az urbéri kárpótlás tárgyában minden eddigelő megjelent törvények s rendeleteknek a jelen cs. k. nyiltparancs képezi zárkövét. Siettünk ezt a magyar közbirtokos osztálylyal annál is inkább minélelőbb megismertetni s magyarázni, mert legégetőbb s fontos kívánalmaink egyike, a jelen cs. k. nyiltparancs által teljesülésnek indult, a birtokviszonyok rendezésének gyakorlati megoldása t. i. immár munkálatba vétetvén. De nem csak a földbirtokos osztályt, hanem egyaránt érdekel a jelen cs. k. nyiltparancs minden honpolgárt, ki kölcsön, hitelezés, adósság, vagy bármilly az 1848-diki törvények által föl nem mondható tökélek iránti törvényes kielégítésre nézve sikeres lépést kíván tenni, s jogszerű igényének érvényt szerezni. Mert a *moratorium* megszüntetését tárgyazó határozatok, valamint annak törvényes föltételei, szinte a jelen nagy fontosságú nyiltparancsban foglalják. A mennyiben pedig a zálogos s ősi javak iránti kárpótlásra vonatkozó igények jogszerűsége s az illy igények körüli eljárás szinte a jelen törvény által állapítatik meg: kétséget nem szenved, hogy nem csak a bírák, ügyvédek s illető hatóságok, hanem mindazoknak fölötté érdekükben áll a jelen törvényvel megismerkedni, kik a társadalomban valamit tényleg, vagy jogilag bírnak s reménylenek.“

Ezeket előre bocsátva, meg kell még említenünk, hogy az illető cs. nyiltparancs egyes czikkei szerző által rendszeresen s eléggé világos és értelmes nyelven vannak tárgyalva, úgy hogy szerző méltán nagy olvasó közönségre tarthat számot. X.

Adalék a magyarhoni helységnevek értelmezéséhez.

Városok, faluk és egyéb czimű telepítvények nevei, azoknak szószármaztatása és jelentése nemcsak nyelvészetre nézve nagy fontossága, hanem gyakran a történelemre is oly fényt derít, mellyhez más utakon nem jutottunk volna. Azért a magyar nemzeti akadémia e tárgyat méltónak ítélte, már egyszer jutalom-kérdésül is kitűzni a haza tudós fiainak. A koszoruzott művet olvasni nem vala szerencsém, de látatlan is elképzelhető, hogy az kimerítő, tökéletes munka nem lehet, mivel e czélra még sok elődolgozatok kívántatnak, mellyeknek eddigelő nagy hiával vagyunk.

Óhajtható tehát, hogy lelkészek, tanítók, jegyzők és járásbírók által hazánk minden vidékein a helységnevek figyelembe vétessenek, azoknak eredete, jelentése és szószármaztatása, — vagy az ott divatozó nyelvből, vagy régi okmányokból, vagy népmondákból értelmeztessék, és mindünnen a m. tud. Társasághoz, vagy akár, a *Vasárnapi Ujságba*, akár más hírlapokba beküldessék. Az illynemű nagyszerű gyűjteményhez immár legyen parányi adalékul nyújtva egy Veszprém-megyei helység nevének im ezen értelmezése.

Dabron, Veszprém megyének nyugoti szélén fekvő porhelység. A keleti falu végén létezik egy völgy, ebben egy forrás, melly télen nyáron folydogál, a legjobb vizet adja, és az egész lakosság ebből iszik. Jelen népessége e falunak magyar, de hajdan németek lakták, kiknek szintén volt annyi eszök, hogy házaikhoz ivó vizért kiválólag e kuforrásra jártak; honnét is e falut *Thalbrunnak* hívták, azaz: völgyi kut. Miután pedig a törökök által ismét kiűzettek és elpusztultak, az újból felépült faluba magyar nép települt meg, a kedves forrásnak német nevét elmagyarosítva megtartotta, és maiglan tartja. Tehát e helynév *Dabron*, a német *Thalbrun*-tól veszi származását.

Edei Illés Pál.

Ipar, gazdaság.

— *Uj-Becséről* írják: Rohonczy ur amerikai arató gépe tökélesen megfelel czéljának. E gép segítségével 19 ember és 4 vonómarha alkalmazása mellett, 12 hold búzát tisztán le lehet aratni. E gép nem csak gyors munkája miatt előnyös, hanem gazdálkodási tekintetben is figyelemre méltó, mivelhogy a gép által learatott 12 hold munkadíja nem kerül többé 16 ft 24 kr-nál, s ha hozzászámítjuk a vonó marhát 4 pftjával, s a gép használatát színtén 4 pftjával, az egész munkadíj még sem kerül többé 24 ft 24 kr-nál p.p.; holott 12 hold búzának learatása kaszával, sarlóval holdját 8 pftjával számítva, 96 pftba kerül. Ebből világos, hogy a 12 hold tulajdonosa 71 ftot 36 pkr-t gazdálkodik meg. Kívánatos tehát, hogy nagyobb birtoku gazdáink közül minél többen alkalmazzanak illy gépeket; ezáltal munkások hiánya miatt soha sem is fognak zavarba jönni.

Egyveleg.

— *Espinasse* francia tábornoknak a várnai táborban igen szerencsétlen esete volt minap. Ezen, mint mondják, igen deli s még csak 36—37 éves fiatal tábornoknak van egy kedves arab paripája, mellyet ő mindig igen szelidnek, jámbornak gondolt. Történt azonban egyszer, hogy a tábornok, midőn kedvencz szokása szerint, egy darab czukrot véve szájába, a paripának oda nyujtaná, ez megfelejtkezve magáról, a helyett, hogy a czukrot, mint máskor, szeliden kivenné gazdája szájából, indulatosan ennek arcába kapott, s ajkát és állát rutul összemardosá. A tábornok sebei ugyan nem veszélyesek s könnyen beforraszthatók, de a szép ember egész életére el van csufitva.

— *Angol katonák levelei*. Az angol közkatonák és tengerészek gyakran írnak a hazatérőkről otthoni kedveseiknek, testvéreiknek. E levelekben sok egyes részleteket találhatni, mellyekkel a nagy politikai lapok nem foglalkozhatnak, de mellyek az érdekes adatok, rajzok miatt még is gyakran látnak napvilágot kisebb vidéki lapokban, hol a nép nagyobb örömet találja ez egyszerű leírásokban, mint a nagy politikai okoskodásokban. Igy p. o. egy levél a gallipoli táborból, Törökországból szól s körülbelül így hangzik: „Megkaptam kedves és szíves soraitokat s a pénzt, a mit küldtetek, fogadjátok köszönetemet. Hanem, Feri öcsém, nem állhattam meg, hogy ne nevessek, midőn leveledből olvastam, hogy az itteni életet olly nagyon olesónak hiszitek. Valaki szépen rászédett benneteket. Azt tartjátok, hogy itt egy egész juhok lehet kapni 2 shillingért, (1 shilling mintegy 1/2 pft.) örülünk, ha egy kis bárányt kaphatunk 5—6 shillingen; a mi pedig vadat illet, még ennek színét sem látam, ha csak kigyót, békát s vakandokat nem értetek alatta, ez van elég. Különben ez az ország valóban gyönyörű egy ország; földje megbecsülhetetlen, a legszebb föld, a mit valaha láttam. Hanem a lakosok — ezekről nem sokat mondhatok; nekem úgy tetszik, hogy ez valódi bágyadt népfaj; ha látom, hogy e szép ország miként indul pusztulásnak kezei között, azt kell hinnem, hogy nem igen öli magát a munkáért. — Most az országutak el vannak lerve seregekkel. Naponként 3—4 órát gyaloglunk; a nap olly melegen süt, hogy alig végeztünk egy órányi marsot, máris csuronviz rajtunk minden. Eledelünk nem valami különös. Részünk van ollykor bizonyos marhahusban, — legalább ök nevezik annak — a mit ugyan ember legyen, a ki meg tud rágni; a birkahus kissé jobb. Annyi igaz, hogy sok szükségét kell szenvedni a seregnek. Mindazáltal a gallipoli táborban vígan vannak; mindenki mulat, a hogy tud. Itt nagyban készülnek az oroszok elleni indulásra. Mintegy 50,000 francia szállott itt partra, de ezek egymásután mind tovább utaznak; mi nem tudjuk, melly órában indul ezredünk. Azt mondják innen Várnára indulunk, s ha egyszer itt leszünk, talán csak nem fogunk már soká várakozni, hogy az ellenséggel találkozzunk. Annyit mondhatok, hogy a francia katonák többnyire derék, jeles fiúk; nevetnétek, ha látnátok, mint sétál az angol és francia katonák együtt karon fogva. Úgy látszik, a francia nagyon szereti az angolt; ha észreveszi az utcán, mindjárt neki rohan s megcsókolja; azt hiszem, ez nemzeti szokás ő nálok, de mi angolok nem szeretjük ezt a dolgot. Mind a mellett, igen jól egyezünk meg. — Édes Feri öcsém, örömemre válik jelentenem, hogy minap egy muszka kémet hoztak táborunkba; épen az erődítéseket és táborozást rajzolta, midőn a francia fiúk megcsípték. S még egy más ujságot is el kell mondanom, mi pedig minap egy fiatal leányt — egy angol leányt találtunk. Valami itteni görögnek volt rabszolgája, a 28-ik ezred egy markotányosnéja dolgozva találta a mezőn, midőn épen arra ment bevásárlás végett a városba. A fiatal leányt ezt oda hívta magához s egy ital vizet kért tőle, mialatt elbeszélte, hogy ő angol leány s négy év óta ezen görögnek rabszolgája; 12 éves korában hajótörést szenvedett atyjával. Mondja, hogy ez a görög, tengeri rabló volt, midőn hatalmába esett. A katonák megtudván ez esetet, rá törtek a görög fészkeire s kivülről még valami 20 nőt hoztak tőle magokkal, mind rabszolgánők voltak. Az angol leány nem volt köztök. Ezt elzárta a vén görög. De a katonák azt mondták neki, hogy tüstint felkötik a fára, ha nem mondja meg, hol van az angol leány; mire ez megijedt s elvezette őket egy dohos pinczébe, hol a szerencsétlen leányt lánczlon találták, nyakáról lelőggő nehéz vassal. Innen szabadították ki tüstént. A leány essexi születésű; a katonák mindjárt aláírást kez-

dettek mag felsegélésére. — De térjünk át a háborúra. Reményem, édes öcsém, nem sokára farkas szemet nézünk az oroszokkal s akkor megmutatjuk, mit tud az angol szurony. Mindenki csak ezt óhajtja, s bármi nehéz fátalmakkal van is e csatározás egybekötve, a seregnek legjobb kedve van, s én valóban büszke vagyok ezredemre. Eyre tábornok meg is dicséri naponként s én merem neked mondani, hogy ez a legderékabb ezred, a mit életemben láttam. Feri öcsém, szeretnék érdemjellel hazatérni, a mit hiszem, hogy megkapok. — Épen hallom, édes öcsém, hogy ezredünk holnap reggel indul Sebastopol felé. Az Isten segítse! Mikor embe-reink megtudták e hírt, örömiükben három riadó éljent kiáltottak; ha hallottad volna őket, hálákat adtál volna Istenednek, hogy nem vagy muszka. Eljettek boldogul. T. H.

— Végre az angol katonáknak is megengedett, hogy *bajuszt* viselhessenek.

— *Uj ágyuk.* Tudva van, hogy Lajos Napoleon, a francziák császára, a hadtudomány mezején számos érdemmel bír. Régi találmányu ágyui, melyekből golyókat, bombákat s kartácsokat egyformán lehet lövöldözni, már be vannak véve a francia hadseregben, s ámbár — műértők ítélete szerint — e találmány nem igen gyakorlati, mégis nagy változásnak lehet kezdete az összes tüzérgyben. Ujabbban a császár olly ágyut gondolt ki, melly, ha célszerűnek bizonyul be, igen haszonvehető lehet a tengeri háboruban. Alkalmazásának leginkább lapos ágyunaszádokon volna helye. Ezen ágyu csőve, egy igen egyszerű készülétnél fogva, minden lövés után azonnal a vízbe merül, miáltal meghül s minden veszély nélkül tüstént újra tölthető lesz; míg ellenben az eddigi ágyuknál a csővek hűtése által igen sok idő ment veszendőbe. Ezen új ágyuk az ágyunaszádokat igen fontosakká tennék. A francia hajógyárakban már munkában is vannak illy ágyukra számított naszádok.

Tarogató.

— A birodalom s országunk minden vidékeiről a legörvendetesebb tudósítások érkeznek a minden rangu és rendű lakosok élénk részvételéről, mellyet az új *államkölcson* irányában tanusítanak. Bécsi hírek szerint többé semmi kétség nem forog fenn, hogy az aláírások a megállapított legfőbb öszveget, azaz 500 milliót el fogják érni, sőt meghaladni is.

— *Nendtrich Károly*, ismeretes vegytanárunk, zöld ténztát talált fel, melly ha kiállja a próbát, a szemnek jól eső színénél fogva háttérbe szoríthatandja a fekete ténztát.

— A pesti nagykereskedők, kik mult héten a debreczeni vásárra utaztak, igen nagy reményekkel voltak e vásár sikere iránt. Nem sokára megtudjuk, mennyire valósultak e remények. Annyi bizonyos, hogy epedve várja a forgalom élénkülését ipar és kereskedés.

— A *Csallóközi* gyakori vízáradások meggátolására Komárom, Pozsony és Győr megye hatóságai által maj. 24-én az illető birtokosokból összehívott tanácskozmány tartatott Bősött. A terves munkákat gyökeres keresztülvitele által több mint 100,000 hold mentetnék meg a folytonos vizártól. A költségeket illetőleg felkérendőnek határozatott a magas kincstár, hogy tekintve Csallóköz súlyos szegénységét, a költségeknek legalább is felét elvállalni kegyeskednék, másik fele repartitio útján az illető közbirtokosok által levén fedezendő. Végre egy felügyelő bizottmány neveztetett ki, mellynek elnökségét gróf Waldstein János ur vállalta el.

— *Ercsi* községe szabadalmat nyert két országos vásár tartására. Az egyik aprilisben Sz. Leo, a másik Sz. Mihály napja előtti hétfőn és kedden tartatik meg.

— A *Csengery* és *Kemény* által szerkesztett „*Népkönyv*”-ből megjelent a 2-ik és 3-ik füzet. Dus tartalmát jövő számunkban fogjuk ismertetni.

— Megjelent az *ivándai gyógyforrásnak* és környezetének csinos kőmetszetű rajza. Kiadta Nagy Mihály, a gyógyforrás bérlője. Készíté Pesten Walzel ismeretes könyvnyomdája. A birtokunkban levő példány csupán német aláírással bír; reméljük Nagy Mihály ur a magyar közönség iránt is volt figyelemmel s magyar feliratu rajzokat is készítettett.

— Mint halljuk, a nemzeti színház igazgatósága lépéseket tett, hogy vidéki színházaink egyik legjelesebb tagját, *Gyulai Ferencz* urat jövő szeptember hóra több vendégzerepre megnyerhesse. Gyulai ur tehetségét ismervén, teljes okunk van élvezetes estvéket várhatni.

— Nógrádmegyében *Podlussán* helységében van egy szegény család, melly azon hírben áll, hogy a veszettséget és viziszonyt gyökeresen gyógyítani képes. Az orvosság e család titka s már régebb időktől maradékról maradékra szokott átszállani. Az illyen titkot a tudomány és emberiség javáért bár mi áron meg kellene a családtól vásárolni.

— A *Pesti Napló* azon örvendetes hírt hozza Bécsből: „hogy ama legfelsőbb rendeletek végrehajtása, mellyek Magyarország birtokviszonyainak végleges rendezésére, az urbéri viszonyok megszüntetéséből eredt kérdések megoldására, a függőben levő szabályozási és tagosítási perek befejezésére s ezekkel egyetemben a tagosítás és elkülönzés ügyének országszerte jótékony és sürgős előmozdítására a mult tavasszal kibocsátottak, — a működő bíróságok még ez év folytán fel fognak állítottatni.”

— A Moldvában lakó csángó magyarok egyik telepében, *Andrásfalván*, az ottani népiskola főtanítói székére pályázat nyittatik. Szükség hogy a tanító magyarul és németül tudjon. Az orgonamesteri tisztet is el kellend látnia. A tanár díja az iskola épületében nyereendő lakáson kívül 280 pft. készpénz, 12 hold szántóföld, 12 korecz gabona, 12 öl keményfa. Mellé egy segédtanító adatik. A pályázók a lembergi székes-egyház tanácsához, vagy a tanító felvételével megbízott andrásfalvai kath. lelkészhez (*Tornay Antal* urhoz) nyujtandják be folyamodásaikat. — A ki e pályára vállalkozni fog, azt bizonyosan nem a reménylendő anyagi előnyök, hanem ama nemesebb vágy fogja lelkesíteni, hogy távol, elszigetelt rokonainak szellemi fejlődésére hathasson.

— Megjelent: „*Tudósítvány a pesti kegyes tanítórendi nagy gymnasiumból 1853/4 tanévben.*” — E kis statistikai összeállításban foglaltatik Schirkhuber Móríc tanár értekezése: „A régi ismereköre összehasonlítva a mostaniakéval” czim alatt. A többi táblázatokból értjük, hogy ez intézetnek jelenleg 12 tanára van, kik csupán a kötelezett tantárgyakból hetenként összesen 202 órát adnak, s kiknek nagyobb része irodalmilag dicséretesen ismeretes nevek. 1801-től kezdve 1840-ig a pesti kegyes tanítórend vezérlete alatt összesen 27,282 tanuló növekedett. Van a gymnasiumnak műterme és könyvtára.

— *Oláh Lászlónak* minapi számunkban említett „*Házasságkötés és elválás a jelen törvények értelmében*” czimű munkájából megjelent a második füzet is s a munka most teljesen kapható.

— A budai *gőz sütő-kemenczében* naponként 1000 kenyert sütnek. E kenyerek rövid idő alatt igen nagy keletre emelkedtek, mert általában jóízűek, jól kisültek s azonkívül szaporábbak s valamivel olcsóbbak is az ugynevezett közönséges soroksári kenyernél.

— A pesti izraeliták új templomot építenek a dohány-utczában, építését *Hild* építész vállalta el. Még e hónapban elkezdődik a munka s 1856. évi szeptemberig készen kell állani a templomnak.

— Augustus 1-jétől kezdve a *gőzhajók* ismét egész Dsurdsevoig (a tulparton Ruszcsuk) kezdik meg járásukat, mit mindaddig folytatni fognak, míg a hadi események nem gátolják. — Általában a gőzhajózás igen érezhető emelkedésnek örvend, mert daczára az alvidéki hadi körülményeknek s az ezek következtében beállott megszorításnak, az idei júniusi számadás kimutatása szerint a gőzhajótársulatnak 816,143 p-forint 12 krral volt nagyobb bevétele, mint ugyanez időben tavál.

— *Bánffy-Hunyadról* (Erdélyből) egy fényes medvevadászatról tudósít a „*B.-P. Hírlap.*” Részt vett benne az e hó elején ott mulató főherczeg *Ernest* 5 cs. fénvsége több főurakkal együtt. Az idő kedvezett s valóban meglepő látvány volt a fenyvesekkel benőtt bérceken, kanyargós havasi utakon ennyi lovas ember. A már előre kijelölt helyre megérkezve, a valkai havas felügyelője Kiszely Domokos ur, ki a vadászati rendezésével volt megbízva, a puskásokat kiállította s a hajtás megkezdődött: Minthogy előre meg volt határozva, hogy csak medvére és farkasra szabad löni: a temérdek kecakék, őzek, rókák és nyulak lövések nélkül illantak rejtekeikbe, a puskásokat látva. Végre csakugyan eljött az annyira kerestet vad, egy a várakozásnak megfelelő nagy medve, csörömpölve, morogva, fiatal fákat zuzva. A véletlen egy oláh puskásra hozta, ki szokott ügyes lövéssel le is ejtette. A puskás 5 cs. fénvségtől e bátor tetteért szép jutalmat nyert. Egy másik medvét is nagyon megsebzettek, de a hirtelen támadt zápor miatt annak keresésével felhagytak. A vadászatot b. Jósika Lajos urnak zentelki kastélyában adott fényes lakoma követte.

— *Balaton-Füredről* írják, hogy az ujonnan megindított Kisfaludy gőzös élénkebb mozgalmat idézett elő az ottani társaséletben, s most már rendszeren folytatja sétautjait a magyar tengerpart egyes regényes pontjaira. A vendégek száma nagy, de a színésztársulat, melly ott ütötte fel sátorát, még eddig nemcsak hogy nem vehette hasznát a népességnek, sőt egyesek jótékony adakozásai nélkül ki sem gázolhatott volna a zavarból. Még mindig ott vagyunk, a hol voltunk; kegyes pártfogók nélkül nem él meg a művészet.

Bécsi börze julius-augustus	Távirati közlés						
	27.	28.	29.	30.	31.	1.	2.
Státuskötelezvény 5 0/0	82 ¹³ / ₁₆	82 ¹ / ₂	82 ¹¹ / ₁₆	—	83 ¹ / ₄	83 ¹ / ₄	83 ¹ / ₈
dto. 4 1/2	—	—	—	—	—	—	—
1834-ki sorsjegyek 100 fto	—	—	—	—	—	—	219
1839-ki „ 100 fto	—	—	—	—	124	124	124 ¹ / ₄
Bankrészevény darabja	—	1256	1256	—	1257	1258	1255
Éjszaki vaspálya oszt.	—	—	—	—	1692 ¹ / ₂	1703 ³ / ₄	1697 ¹ / ₂
Dunagőzhajózási részvény	—	572	572	—	575	575	576
Angsburg	124 ¹ / ₂	125 ¹ / ₂	124	—	123 ³ / ₈	124	124 ¹ / ₄
Hamburg 100 Beotallérért	92 ¹ / ₈	93	92 ¹ / ₄	—	92 ¹ / ₈	92	92 ¹ / ₈
London 1 font sterlingért	12.8	12.15	12.9	—	12.6	12.8	12.11
Páris 800 frankért	146 ¹ / ₂	147 ¹ / ₄	146 ³ / ₄	—	146 ³ / ₈	146	146
Cs. kir. arany	—	—	—	—	—	—	—
Ezüst	29 ¹ / ₄	—	—	—	—	—	28 ¹ / ₂
Dunavizálás julius	26. 8' 11'' 9''' 0 fcl. 2. 8' 0'' 3''' 0 fcl. 3. 7' 11'' 6''' 0 fcl.						

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS
A „VASÁRNAPI UJSÁG“
 hat hónapi azaz: július-decemberi folyamára.

Előfizetési feltételek:

július-hótól december utoljáiáig postán küldve minden egyéb költség nélkül 1 ft. 30 kr. p. p.
 Budapestén házhozordással szintén 1 ft. 30 kr. p. p.
 A kiadó-hivatalból elvitetve 1 ft. — p. p.

Tisztelt előfizetőink, kik a július-decemberi folyamra előfizetési díj csak 1 forintot vagy kevesebbet küldöttek be, a hiányt bérmentesen mielőbb után küldeni sziveskednének.

Tíz előfizetett példányra egy ingyen-példány jár.

Az előfizetési pénzeket e czim alatt:

„A Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalának Pesten,“
 bérmentesen beküldetni kérjük.

A t. cz. gyűjtő urak tisztelettel kéretnek a kezeiknél levő előfizetési iverk mielőbbi beküldésére, hogy a lapok elküldése annál gyorsabban eszközölthessék.

Landerer és Heckenast kiadók,
 egyetem-utca, 4-dik szám.

61

(1-3)

Heckenast Gusztáv pesti kiadó-könyvárusnál megjelent és
 Lehotzky János könyvárusnál Szathmár-Németiben kapható:

KERTÉSZET
 kézikönyve

tűzetes utasítás

a konyhakertészet, virágmivelés és gyümölcsstenyésztés körében.

A legújabb kulfók után írta

Galgóczi Károly.

1854. 16 iv 8-rét. Füzve ára 40 p. krajczár.

Bérmentesen beküldött 1 ft. pp. postán bérmentve elküldetik.

Az országos jövedelmekből
 nyújtandó

Urbéri kárpótlás

iránti

igények bemondása

az ide vonatkozó törvények s ministeri oktatás gyakorlati magyarázata

Mészáros Károlytól.

1854. Füzve ára 30 p. kr.

Bérmentesen beküldött 36 kr. p. postán bérmentve elküldetik.

Közhasznu magyar

Levelező könyv,

mindennemű a közéletben előforduló bármiféle

levelek helyes szerkesztésére vezérlő szabályok számos példával világosítva.

Irta

FARKAS ELEK.

Hatodik kiadás.

1853. 252 lap nagy 8-rét füzve 48 kr. pp.

Uj magyar-német
LEVELEZŐ

vagyis gyűjteménye a

polgári életben előforduló mindenféle iratoknak

mint: köszöntő-, köszönő-, mentegető-, meghívó-, kérés-, ajánló-, emlékeztető- és intő-, baráti- és szerelmes-levelek, valamint: kötelezvények, nyugtatványok, váltók, utalványok, bizonyítványok, meghatalmazások, folyamodások, szerződések, végintézetek, stb.

leghasználtabb czimekkel együtt.

Szerkesztő

Karády Ignác.

Második bővített, javított, s hivatalos részben az új körülményekhez alkalmazott kiadás.

Szakértő felügyelés alatt.

1853. — Füzve 30 krajczár pengő pénzben.

MEZEI GAZDA

népszerű gyám-

és

VEZÉRKÖNYVE,

irta

Galgóczi Károly.

A kik helybeli átvételre fizettek elő, példányukat a kiadó-hivatalban tüstént átvethetik.

Uj előfizetések folyvást elfogadtatnak.

Az egész munka 4 kötetben, 24 nagy nyolczad, tömött, de mind a mellett könnyen olvasható betűvel nyomtatott ivre terjed.

Előfizetési ár, ha a példányok helyből a kiadótól az előfizető saját költségén hordatnak el 1 ft. — kr. p.

Ha a kiadó által postán küldetnek szét. 1 ft. 20 kr. p.

Pest august 1-jén 1854.

Heckenast Gusztáv,
 barát-tér, kalap-utca 1. sz.

59

(2-3)

Heckenast Gusztávnál Pesten épen
 most jelent meg:

TIHAMÉR

REGÉNY.

Irta

Kisfaludy Károly.

Kiadta

A KISFALUDY TÁRSASÁG.

128 lap kis 8-rét. Füzve ára 48 pkr.

Ajánljuk e szép regényt mind a nagy költő tisztelőinek emlék-kiadásaképen a mai nap, a melyen annak nyughelyét több buzgó hazafiú új és szebb síremlékkel díszesítette; mind a regényolvasás kedvelőinek általában; megjegyezvén azt is, hogy kiállítására dísznél fogva ajándékol is különösen beillik.

AZ ÁRPÁDOK.

Történeti

balladák-, legendák- s mondákban.

Irta **GARAY JÁNOS.**

Második kiadás.

Nagy 8-rét. Vászomban kötve 3 ft. 20 kr. Füzve 2 forint pengőben.

Ezen könyvnek jövedelme egy részben az elhunyt költő hátrahagyott özvegyét illetvén, különösen ajánljuk e kitünő diszkiadásban megjelent híres nemzeti költeményeket a t. cz. közönség pártfogásába.

Uj olcsó kiadásban megjelennek

Jósika Miklós

MUNKÁI

24 kötetben.

Az eddigi kiadásnak 24 pft. volt az ára.

A mostani új kiadásból csak **30 kr. p. egy-egy kötet.**

Reméljük, hogy a t. olvasó közönség ezen új rendkívüli olcsó kiadást azon általános részvétellel fogadandja, melylyet a szerző, mint nemzetünk legkedveltebb s legnépszerűbb regény-írója igényelhet.

A kötetek rövid időszakokban jelennek meg.

Jelenleg kapható:

1. 2. kötet **Abafi** és 3. kötet **Zólyomit** tartalmazván sajtó alatt létezik.

TOLDI.

Költői beszély tizenkét énekben.

Irta

ARANY JÁNOS.

Második kiadás.

150 lap. Kis 8-rét. Füzve. Ára 1 ft. p.

A zöld vadász.

REGÉNY.

Irta

Eszther, 'Gordiusicsomó' stb. szerzője.

Három kötetben. 1854. füzve 3 pft.

47

6-6

NAGY-KANIZSÁN

megjelent s kapható a szerzőnél
 valamint minden hiteles könyvárusnál:

Az

ÁRVA-ÜGYEK

s azok

gyakorlati vezetésének módja.

A magas kormányrendeletek- s legújabb törvényekre alapítva.

Közhasználatul írta

Szobovics Ferdinánd,

tolnok a cs. kir. szolgabírói hivatalnál N.-Kanizsán.

Két kötet. Borítékba füzve 3 ft. 30 kr.

Hogy e munka mindkét kötetét a bolti áron alul is, a még venni ohajtó mielőbb magának megszerezhesse, — a közkívánatnak felelve — egész folyó 1854. évi július 31-ig bezárólag, a két kötet ára 2 ft. 50 kr. p. p. leendő, mely áron ugy a szerzőnél mint minden hiteles könyvárusnál — postán küldve pedig 3 ft. 10 kr. on — megszerezhetni. — Minden kifizetett 10 példány után 1 tisztelet-példány adatik. — A mondott határnapon túl a bolti ár mindenestire beálland. — Pénzek és levelek egyedül bérmentesen fogadtatnak el.

Jelen munkának csak az I. kötet, és a II. kötet I-ső füzeté kapható. Tökéletesen megjelenik, folyó évi július 1-jén.

Ezen munka kapható lesz **Pesten Magyar M.** könyvárusnál 8 nap után; Müller Gyula, Edelmann K., Emich G., Geibel A. és Kilian-nál későbbben.

Müller Gyula könyvárusnál Pesten, épen most jelent meg, s kapható minden hiteles könyvkereskedésben:

Magyarországra alkalmazott osztrák polgári TÖRVÉNY.

Kérdések és feleletekben

előadva

Acsádi **Acsády Sándor**

által.

Ára 2 ft. 40 pkr.

Magyarhon polgárainak, falusi nép és iskolatanítók, jegyzőknek magánolvasásra, a tanuló ifjuságnak, különösen az államvizsgálatra készülőknek, s felsőbb rendelet folytán, ügyvédi vizsgálat alá kerülendőknek, a könyvnelküli tanulást elősegítő kézikönyvül nélkülözhetlen munka.

A VÉGRENDELKEZÉSI ÉS ÖRÖKSÉGI

ügyekre vonatkozó törvények rendszeres és kimerítő magyarázata.

Irta

OLÁH LASZLÓ.

66

Ára 2 pft.

1-3

38

8-8

Biztosítás

a jégverés ellen.

A jégverés ellen kölcsönösen biztosító magyar egyesület a földnek mindennemű termésit jutányos díjak mellett biztosítja a jégvihar ellen, és szabályai ér-

telmében, nemcsak a legkisebb károkat töríti meg, de azokat is, melyek a jégveréssel ugyanazon idő alatt járó szelvény által okozottak, mely körülménynek semmi más fenálló intézetnél helye nincsen.

Ennélfogva a t. cz. szőlő- és földmívelők közönségülendően felkérik: természetműveit a fennevezett honi egyesületnél ezen

NAGYSZERŰ, Pesten még eddig soha nem létezett

FEHÉR-RUHATÁR

található a váci-utcában

az „Ypsilantihoz“ czimzett kereskedésben Pesten, ugyanis:

Férfi-ingek rumburgi vagy hollandi vászonból
2 ft. 45 kr., 3 ft., 3 ft. 30 kr., 4 ft., 4 ft. 30 kr., 5 ft., 5 ft. 30 kr., 6 ft., 6 ft. 30 kr., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 forintjával.

Szines férfi-ingek 300 különféle mustrában
1 ft. 30 kr., 1 ft. 40 kr., 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 30 krajczárjával.

Sima női-ingek rumburgi vagy hollandi vászonból
2 ft., 2 ft. 30 kr., 3 ft., 3 ft. 30 kr., 4 ft., 5 forintjával.

Női-ingek schweitzzi mellel és pásztákkal
(Streif), készítve hollandi vászonból 4 ft. 30 kr., 5 ft., 5 ft. 30 kr., 6 ft., 6 ft. 30 kr., 7 ft., 8 forintjával.

Tiszta és minden pamut-keveréstől ment vászonért
4—(11—12) kezesség vállalattal.

60 **Ujabb előfizetési felszólítás** (1—3)

„UJABB KORI ISMERETEK TÁRA“

magyar Encyclopaediára (Conversations-Lexicon.)
HAT KÖTETBEN.

Egy-egy kötet előfizetési ára 2 forint 30 kr. pengő pénzben.

Egy nagyobb szerű vállalat, mely nemzeti irodalmunk minden barátjának pártolását igénybe veszi; magyar mű, melynek egy köz- és magánkönyvtárban sem lehet hiányzania!

Midőn alulirt az „Ujabb kori ismeretek Tára“ kiadására vállalkozott, az olvasó közönség egy igen érezhető szükségnek pótlását tűzte ki céljául. A nagy számú, de hazai viszonyaink ferde felfogásában bővelkedő, vagy azokat alig érintő külföldi Encyclopaediák nem elégíthetők ki közönségünk igényeit. Az 1833-ban befejezett WIGAND-féle „Közhasznú Ismeretek Tára“ pedig azon idővel végződött, mely élénkebb nemzeti életünknek csaknem kezdetével esik össze. Minélfogva a közelmúlt két évtized korszakot alkotó mozgalmainak (a politika, tudomány, művészet terén) s a bennök szereplett egyéniségek élet- és jellemrajzainak összeállítására által a kiadó épen oly kellemetes, mint hasznos szolgálatot vélt tenni az irodalomban. Más részről a legújabb világesemények előadására, a fontosabb mozgató eszmék, találmányok, atalakulások, tudomány s művészetek haladásai, s az ezek körül fűződött külföldi személyiségek ismertetése nem csekélyebb érdekléssel bírhatott olvasó közönségünkre, melynek azon európai színvonalról, hova magát felküzdte, nem szabad többé lemaradnia. Az idegen tárgyak gondos kiszemelése által is a külföldi lexikonok özőnének akarának gátot vetni.

Az „Ujabb kori ismeretek Tára“-ból eddigelé 5 1/2 kötet jelent meg (A—S-ig), a hatodik kötettel, melynek nyomtatása folyton folyik, az egész munka befejezendő. Kiadónak szerencséje volt, hazánk számos elismert írói tekintélyének közremunkálását megnyerni s az eddig öt határozásban kész munkáról meggyőződhetik az olvasó, hogy ez nem szemfényvesztő vásári portéka, hanem biggadt itélettel írt, maradandó becsű cikkek gyűjteménye, mint ezt komolyabb lapjaink időszakonként ismételve nyilvánosan elismerék: A betűsor szerinti költések alkalmas

remitó s dühében fel nem tartható elem ellen biztosítani, s magát a kártól megmenteni.

Biztosítások elfogadtatnak, és minden kellő tudósítás a legnagyobb készséggel adatik Pesten az igazgatóság- (Nagyhid-utca Weisz ház, 12. sz. alatt 2. emelet) és országsszerte az egyesületnek minden ügynökségei által.

67

T. cz.

(1—2)

GYÓGYSZERÉSZ uraknak.

Évektől főtartott bizodalmánál fogva; bátor alulirt külön s legszebb módon kiállított nagy mennyiségben kész doboz s diszműveit ajánlani: különösen: kerék, tojásdad s négyszög alakú dobozokat, portolodákat és tárczákat, pezsgő-por dobozokat 12 és 24 vételre, szintugy angol pezsgő-poroknak valót, valamint fog-por dobozokat, csinosan készített signaturákkal vagy a nélkül, magyar-német felirással. Pezsgő dobozaim pedig a legszebb rajz mellett, még a használati módot is említett két nyelven előállítják.

Általán mindennemű rendelésekre — doboz vagy legdiszesebb műveit illetőleg — legutányosabb szabott áron készen ajánlja magát, és leggyorsabb szolgálattól kezessedik.

Fodor István
doboz készítő.

Lakhelye: Teréz-külváros, kis-mező-utczába, 34. sz. a.; „Sz. Terézhez“ czimzett gyógyszer-tár közelében.

62

(1—3)

Heckenast Gusztáv pesti kiadó-könyvárusnál megjelent és Lehotzky János, könyvtáros Szathmár-Németiben kapható:

AZ ŐSISÉGI

s egyéb

birtokviszonyokat rendező
1852-ik nov. 29-diki

legfelsőbb nyiltparancs
ismertetése s magyarázata.

Irta

TÓTH LÖRINCZ,
hites ügyvéd s magyar akad. tag.

2-dik átdolgozott s bővített kiadás.

Nagy 8-rét. Füzve 1 ft. 20 kr. p. p.

Ausztriai általános
polgári

TÖRVÉNYKÖNYV,

az ezen törvénykönyvet bevezető s kísérő rendeletekkel, utasító s felvilágosító jegyzetekkel ellátva, s a magyar törvényekkel hasonlítva.

Többek s különösen

SUHAJDA JÁNOS,

törvénytudó bíró, s

TÓTH LÖRINCZ,

magy. acad. tag közremunkálásával.

Két vastag kötet.

1853. — Füzve csak 4 forint p. p.

Örökösödés

az

austr. általános polgári törvény-
könyv szerint, nevezetesen

a végrendeletekről, törvényes örökösödés-
és a hagyatékok tárgyalásáról, örökösödés-
rendi táblával s irománypéldákkal
világosítva

Irta

Tóth Lőrincz,

m. akad. tag.

19 iv nagy 8-rét. Ára 1 ft. 30 kr. p. p.
Bérmentesen beküldött 1 forint
40 krajczárért postán bérmentve
elküldetik.

65 Hirdetmény. (1)

RAMSAUI HYDRAULIKAI MÉSZ-CZÉMENT,

mely a cs. kir. műegyetemi intézet által megvizsgáltván, annak minősége mint kitünő ismertetett el, hogy az, nem csak az illyféle legkitünőbb mézsemekkel mérközhetik, hanem azoknak több fajtáját felül is haladja; kapható nagyobb és kisebb részletekben használati utasítvánnyal együtt mázsáját 2 forint 30 kr. pp. alulirt főraktárban

Eder F. M.

fűszer- és borkereskedésben,
városháztéren 1. sz. a.

64 (1—3)

Épen most jelent meg
Heckenast Gusztáv kiadó-könyvárusnál
Pesten:

Földtehermentesítési RENDSZER

Az 1854. Január 16. kelt

császári nyiltparancs alapján,
melly által

Magyarországra nézve,

a kitűdött urbéri- és tized-kárpótlásnak a jogosítottak számára — minden érdeklött jogainak megóvása mellett, mi módon és melly kútfőkből eszközözendő lehetőséggel gyors kiszolgáltatását, nemkülönben

a moratorium megszüntetését

tárgyazó határozatok állapítottak meg.

Magyarázta:

MÉSZÁROS KÁROLY.

Füzve ára 24 kr. p.p.

Bérmentesen beküldött
30 kr. p.p. postán bérmentve le-
küldetik.

42 (3—3)

Épen most jelent meg
Heckenast Gusztáv Pesten és
Edelmann Károly

pesti könyvárusnál váci-utca 7. sz.
ugy mint minden hiteles könyvárusnál
kapható:

Die

Ackergeräthe

und

landwirthschaftlichen

Maschinen

der herzog. August von Sachsen-Coburg-
Gotha'schen Ackergeräthefabrik zu Rima-
Szécs in Ober-Ungarn.

Kurzgefasste Anleitung zur prakti-
schen Anwendung derselben

nebst einem Anhang,
betreffend die Grundzüge zur Einführung
eines

BEWIRTHSCHAFTUNGS-
beziehungsweise

Fruchtwechsel-Systems.

Dargestellt von

Franz Ritter v. Innfeld,

herz. August von Sachsen-Coburg-Gotha's-
chen Wirtschafts-Verwalter in Bács in
Ungarn, vordem Begründer und Dirigent
zweier Ackergeräthfabriken, wirkendes
Mitglied der k. k. patr. ökonom. Gesell-
schaften in Böhmen und Mähren.

Zweite,

mit Abbildungen von Geräthen
vermehrte Auflage.

1854. Füzve ára 48 p.kr.